

การพัฒนาแนวการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ในสถานศึกษาอาชีวศึกษา

THE DEVELOPMENT OF ACTIVITY GUIDELINES TO PROMOTE MORALITYIN VOCATIONAL COLLEGES

วิยดา วัฒนาเมธี[1]
Viyada Vattanamayteei[1]

วันที่รับบทความ 26 ตุลาคม 2563 วันที่แก้ไขบทความ 16 พฤศจิกายน 2563
วันที่ตอบรับบทความ 7 ธันวาคม 2563

บทความวิจัย

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาแนวการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ในสถานศึกษาอาชีวศึกษา การดำเนินการวิจัยมี 4 ขั้นตอน คือ 1) การประเมินความต้องการจำเป็นเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม ของผู้เรียนในสถานศึกษาอาชีวศึกษา 2) การพัฒนาแนวการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมในสถานศึกษาอาชีวศึกษา 3) การทดลองใช้แนวการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ในสถานศึกษาอาชีวศึกษานำร่อง 4) การนิเทศ ติดตามและประเมินผลแนวการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมในสถานศึกษาอาชีวศึกษา ในสถานศึกษาอาชีวศึกษานำร่องของโครงการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาลในสถานศึกษา

ผลการวิจัยพบว่า 1) ความต้องการจำเป็นเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม ของผู้เรียนอาชีวศึกษา ลำดับความสำคัญโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านสุจริต ด้านพอเพียง ด้านมีวินัย และด้านจิตอาสา ตามลำดับ 2) แนวการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมในสถานศึกษาอาชีวศึกษา ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ดังนี้ (1) บทนำ (2) แนวทางการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมผู้เรียน (3) กิจกรรมเสนอแนะ และ (4) ภาคผนวก มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก 3) ผลการทดลองใช้แนวการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมในสถานศึกษาอาชีวศึกษา พบว่า ในภาพรวมมีคุณธรรม จริยธรรมอยู่ในระดับดี 4) ผลการนิเทศ ติดตามและประเมินผลแนวการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมในสถานศึกษาอาชีวศึกษา พบว่ามีการนำไปใช้ครอบคลุมเนื้อหาทั้ง 6 หน่วยกิจกรรม

คำสำคัญ : การพัฒนา แนวการจัดกิจกรรม คุณธรรมจริยธรรม สถานศึกษาอาชีวศึกษา

[1] หน่วยศึกษานิเทศก์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

[1] Supervisory Unit Vocational Education Commission

* Corresponding Author, Email: viyada@vecmail.org

Abstract

The purpose of this research was to develop activity guidelines to promote morality in vocational colleges. The research methodology had 4 steps: 1) to study needs assessment of vocational student 's morality in vocational colleges, 2) to develop activity guidelines to promote morality in vocational colleges, 3) tryout activity guidelines to promote morality in vocational colleges pilot and 4) to supervise, monitoring and evaluation activity guidelines to promote morality in vocational colleges pilot.

The findings were as follows:

1. The importance of needs assessment of vocational student 's morality from high to low were aspect of honesty, aspect of sufficiency, aspect of discipline and aspect of volunteer spirit respectively.

2. Activity guidelines to promote morality in vocational colleges had 4 components (1) introduction (2) guidelines to student's morality (3) suggested for activities and (4) appendix which in overall had appropriate and feasibility were high level.

3. In total, the results of tryout activity guidelines to promote morality in vocational colleges were good level.

4. Results of supervise, monitoring and evaluation activity guidelines to promote morality in vocational colleges found that teachers used the content in 6 activity units.

Keywords: Development, Activity guidelines, Morality, Vocational colleges

บทนำ

สภาพแวดล้อมของสังคมไทยในปัจจุบัน ที่มีการเปลี่ยนแปลงตามกระแสโลกาภิวัตน์จากการเลื่อนไหลของ วัฒนธรรมที่หลากหลายจากต่างประเทศ มีสื่อและเทคโนโลยีที่ไร้พรมแดนส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตและพฤติกรรมของบุคคล จนทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมอย่างรวดเร็วและรุนแรง เด็กและเยาวชนมีสภาพจิตใจอ่อนแอและภูมิคุ้มกันบกพร่องทางสังคม ขาดวิจารณญาณในการคัดสรรที่จะเลือกรับสิ่งที่ดีและวัฒนธรรมที่พึงประสงค์มาใช้ เป็นเหตุให้ค่านิยม พฤติกรรมสังคมวิถีชีวิตโลกทัศน์มนุษย์และความเป็นอยู่เปลี่ยนไป เกิดค่านิยมแนวใหม่ เลียนแบบค่านิยมตะวันตกเป็นแบบบริโภคนิยมและวัตถุนิยม จากสภาพสังคมโลกวัตถุนิยมที่สลับซับซ้อนเหล่านี้นำไปสู่ปัญหาของบุคคลหรือสังคม ที่นับวันจะทวีความรุนแรงและกระจายเป็นวงกว้างมากขึ้น ส่งผลกระทบต่อวิถีเรียบง่ายดีงามดั้งเดิมของไทย วิถีชีวิตแม้จะสะดวกสบายมากขึ้นแต่ความสุขกลับลดลง รายได้ไม่พอกับรายจ่าย ความสัมพันธ์ในครอบครัวหรือชุมชนเสื่อมถอยลง [1] ทุกสังคมต้องการคนดีการสร้างคน

ดีจึงเป็นพันธกิจที่จำเป็นในการสร้างภูมิคุ้มกันไว้ต้านความเลวร้ายที่กำลังกัดกร่อนสังคม ในทำนองเดียวกันพันธกิจสำคัญของการศึกษาก็คือ การปลูกฝังคุณความดีให้เป็นภูมิคุ้มกันเยาวชน เตรียมผู้เยาว์ให้เป็นผู้ใหญ่ที่ดี [2] ซึ่งในการจัดการศึกษาของไทยก็มีเป้าหมายในการพัฒนาคุณธรรมและความรู้ควบคู่กันมาโดยตลอด จากข้อมูลดังกล่าวจึงมีการกำหนดคุณธรรม จริยธรรมไว้ในแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2559-2564) ยุทธศาสตรที่ 1 วางระบบรากฐานการเสริมสรางคุณธรรมในสังคมไทย กลยุทธที่ 2 วางระบบรากฐานการเสริมสร่างคุณธรรมของสถาบันการศึกษา โดยกำหนดให้กระทรวงศึกษาธิการโดยหน่วยงานในสังกัดเป็นหน่วยงานหลักขับเคลื่อนกลยุทธ์ เน้นส่งเสริมคุณธรรมด้านความพอเพียง มีวินัย สุจริต และจิตอาสา โดยให้มีการพัฒนาปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาในทุกระดับ นอกจากนี้ยังส่งเสริมให้สถาบันการศึกษาจัดหาสื่อที่เกี่ยวกับการสอนคุณธรรมที่ทันสมัยจูงใจให้ผู้เรียนสนใจและสามารถเรียนรู้ได้ทุกช่องทาง กำหนดเรื่องจิตอาสาและจิตสาธารณะเป็นหัวข้อในการพัฒนาผู้เรียนอย่างจริงจัง ตลอดจนให้การอบรมเรื่องการจัดการศึกษาที่เกี่ยวกับคุณธรรมแก่ครูและบุคลากรทางการศึกษา รวมทั้งเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมวางระบบและสร้างเครือข่ายในการพัฒนาส่งเสริมคุณธรรมสำหรับผู้เรียน เป็นต้น [3]

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เป็นหน่วยงานในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ มีหน้าที่สำคัญในการจัดการอาชีวศึกษา ฝึกอบรมวิชาชีพผลิตและพัฒนากำลังคนระดับกึ่งฝีมือ ระดับฝีมือ ระดับเทคนิค และระดับเทคโนโลยีเพื่อสนองความต้องการของตลาดแรงงาน โดยให้เกิดคุณภาพตามสมรรถนะอาชีพที่กำหนดไว้ในสถานศึกษาของรัฐ โดยมีปรัชญาการอาชีวศึกษาในการสนับสนุนทรัพยากรตามแนวคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อผลิตกำลังคนที่มีคุณภาพให้มีศักยภาพและสอดคล้องกับการพัฒนาประเทศทั้งด้านพัฒนาอุตสาหกรรม พาณิชยกรรม เกษตรกรรม โดยเน้นการให้ความรู้ ทักษะ คุณธรรม จริยธรรม การปลูกฝังนิสัยในการทำงาน เพื่อประกอบอาชีพและดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข [4] ทั้งนี้ให้มีการบูรณาการคุณธรรม จริยธรรมในการจัดการเรียนการสอนทุกรายวิชา รวมทั้งในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร

ด้วยเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยซึ่งเป็นศึกษานิเทศก์ทำหน้าที่ในการสนับสนุนและส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนในระดับอาชีวศึกษาให้มีคุณภาพ จึงมีความต้องการพัฒนาแนวการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมในสถานศึกษาอาชีวศึกษา เนื่องจากคุณธรรมและจริยธรรมเป็นเสมือนบทบัญญัติของความดีและความงามของจิตใจที่ส่งผลให้ผู้เรียนประพฤติดี ประพฤติชอบ หลักคุณธรรมและจริยธรรมจึงเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของผู้เรียนในทุกสาขาวิชาชีพ ดังนั้นเมื่อผู้เรียนได้เรียนรู้และทำความเข้าใจเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมก็จะทำให้ผู้เรียนเกิดความตระหนักถึงคุณประโยชน์และโทษที่เป็นผลอันสืบเนื่องมาจากการมีและไม่มีหลักคุณธรรมและจริยธรรมของตนเองอันจะส่งผลต่อการอยู่ร่วมกันของคนในสังคมไทยสืบต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อประเมินความต้องการจำเป็นเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม ของผู้เรียน ในสถานศึกษาอาชีวศึกษา

2. เพื่อพัฒนาแนวการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ในสถานศึกษาอาชีวศึกษา

3. เพื่อทดลองใช้แนวการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ในสถานศึกษาอาชีวศึกษา

4. เพื่อนิเทศ ติดตามและประเมินผลแนวการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมในสถานศึกษาอาชีวศึกษา

แนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรม

คุณธรรมจริยธรรมนับว่าเป็นพื้นฐานที่สำคัญของคนทุกคนและทุกวิชาชีพ หากบุคคลใดหรือวิชาชีพใดไม่มีคุณธรรมจริยธรรมเป็นหลักยึดเบื้องต้นแล้ว ก็ยากที่จะก้าวไปสู่ความสำเร็จแห่งตนและแห่งวิชาชีพนั้นๆ ที่ยิ่งกว่านั้นก็คือ การขาดคุณธรรมจริยธรรมทั้งในส่วนบุคคลและในวิชาชีพ อาจมีผลร้ายต่อตนเอง สังคมและวงการวิชาชีพในอนาคตได้อีกด้วย ดังจะพบเห็นได้จากการเกิดวิกฤติศรัทธาในวิชาชีพหลายแขนงในปัจจุบัน ทั้งวงการวิชาชีพครู แพทย์ ตำรวจ ทหาร นักการเมืองการปกครอง เป็นต้น จึงมีคำกล่าวว่าเราไม่สามารถสร้างครูดีบนพื้นฐานของคนไม่ดี และไม่สามารถสร้างแพทย์ ตำรวจ ทหาร และนักการเมืองที่ดี ถ้าบุคคลเหล่านั้นมีพื้นฐานทางนิสัยและความประพฤติที่ไม่ดี คุณธรรมและจริยธรรมจึงเป็นเสมือนบทบัญญัติของความดีและความงามของจิตใจที่ส่งผลให้บุคคลประพฤติดีประพฤติชอบ และเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญต่อการประกอบการในวิชาชีพของบุคคลในทุกสาขาอาชีพและต่อการดำรงชีวิตทุกคน การทำความเข้าใจกับความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมจะทำให้บุคคลมีความตระหนักถึงคุณประโยชน์และโทษที่เป็นผลสืบเนื่องจากการมีคุณธรรมจริยธรรมและการขาดคุณธรรมและจริยธรรม

2. คุณธรรมจริยธรรมที่ควรส่งเสริมและปลูกฝังในสถานศึกษา

สำหรับงานวิจัยนี้คุณธรรม จริยธรรมที่ควรส่งเสริมและปลูกฝังในสถานศึกษา ได้แก่

2.1 ด้านพอเพียง หมายถึง การประพฤติปฏิบัติตนของผู้เรียนอาชีวศึกษาที่ยึดแนวทางการดำเนินชีวิตไปในทางสายกลางที่เหมาะสม มีความพอประมาณ ความพอดี ตัดสินด้วยความรอบคอบ ใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ใช้ทรัพยากรของส่วนรวมอย่างประหยัด รู้จักเก็บออมเงินรู้จักใช้เงินและของใช้ในชีวิตประจำวันอย่างรู้คุณค่า ปฏิบัติตนด้านการอยู่อย่างพอเพียงจนเป็นนิสัย มีภูมิคุ้มกันที่ดีในตนเองในการปรับตัวอยู่ร่วมกับผู้อื่นและมีการวางแผนการทำงานบนพื้นฐานของความรู้

2. 2 ด้านมีวินัย หมายถึง การประพฤติปฏิบัติตนของผู้เรียนอาชีวศึกษาที่ยึดกฎเกณฑ์ ระเบียบและข้อบังคับของสถานศึกษาใช้สำหรับควบคุมความประพฤติทางกายและวาจาโดยปฏิบัติตนตามกฎ กติกา ระเบียบจนเป็น

นิสัย ปฏิบัติตนตามสิทธิและหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายสำเร็จทันตามเวลา มีความตั้งใจมุ่งมั่นในการทำงานอย่างต่อเนื่องและสำเร็จตามเป้าหมาย ตลอดจนรับผิดชอบผลการกระทำของตนเอง

2. 3 ด้านสุจริต หมายถึง การประพฤติปฏิบัติตนของผู้เรียนอาชีวศึกษาที่ยึดมั่นยืนหยัดในการรักษาความถูกต้อง ความเป็นธรรม ไม่คดโกงในการปฏิบัติงาน ตรงต่อเวลา ไม่คัดลอกผลงานของผู้อื่นมาเป็นของตน รับผิดชอบต่อผลการกระทำของตนเอง ปฏิบัติตนตามบทบาทหน้าที่ของตนหรือตามคำสัญญาที่ให้ไว้ ละอายและเกรงกลัวต่อการกระทำความผิดทั้งกาย วาจา ใจ ให้ข้อมูลที่ถูกต้องและเป็นจริงแก่เพื่อน

2. 4 ด้านจิตอาสา หมายถึง การประพฤติปฏิบัติตนของผู้เรียนอาชีวศึกษาที่มีจิตแห่งการให้โดยเต็มใจ ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน แบ่งปันเสียสละเพื่อส่วนรวม อาสาช่วยเหลือทำประโยชน์กับผู้อื่น ดูแลรักษาสมบัติส่วนรวม มีส่วนร่วมในการติดตาม ตรวจสอบการปฏิบัติงาน เป็นผู้นำและประพฤติปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีของสังคม สร้างเครือข่ายการทำงานและปฏิบัติกิจกรรมด้วยความเต็มใจ และเป็นผู้นำในการช่วยเหลือแบ่งปันผู้อื่น

3. แนวทางการพัฒนาและวิธีปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม

สำหรับงานวิจัยนี้ได้พัฒนาและปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่ผู้เรียนโดยใช้แนวการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษาอาชีวศึกษา โดยมีกรอบแนวคิด ดังนี้

3.1 การแบ่งหน่วยกิจกรรม กรอบแนวคิดในการจัดกิจกรรมรายวิชา 2000-2007 กิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ และรายวิชา 3000-2005 กิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง เวลา 2 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ หรือ 36 ชั่วโมงต่อภาคเรียน ไม่มีค่าหน่วยกิต จัดในรูปแบบของการเสริมสร้างและพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์แก่ผู้เรียนผ่านการปฏิบัติกิจกรรม โดยเน้นคุณธรรมหลักความพอเพียง มีวินัย สุจริต จิตอาสาและอื่น ๆ ตามลักษณะของกิจกรรม ซึ่งแบ่งออกเป็น 6 หน่วยกิจกรรม

3.2 แนวการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สามารถทำได้ 4 แนวทาง โดยเลือกแนวทางใดแนวทางหนึ่ง หรือหลายแบบรวมกันได้ คือ

3.2.1 จัดในช่วงเวลาของรายวิชากิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม 2 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ รวม 36 ชั่วโมงต่อภาคเรียน

3.2.2 เลือกบางกิจกรรมเพื่อนำไปจัดในช่วงเวลากิจกรรมลูกเสือวิสามัญและหรือกิจกรรมองค์กรวิชาชีพ ซึ่งจัด 2 ชั่วโมงต่อสัปดาห์

3.2.3 เลือกเฉพาะกิจกรรมที่เกี่ยวข้องนำไปบูรณาการในการจัดการเรียนรู้รายวิชาสังคมศึกษา/สังคมศาสตร์ และหรือรายวิชาอื่น

3.2.4 จัดในรูปแบบค่ายคุณธรรม ระยะเวลา 3 วัน โดยกำหนดเป็น 6 ฐาน ให้ผู้เรียนหมุนเปลี่ยนเรียนรู้ทำกิจกรรมในแต่ละฐาน

4. แนวคิดเกี่ยวกับความต้องการจำเป็น

ความต้องการจำเป็น หมายถึง ช่องว่างหรือความแตกต่างสภาพปัจจุบันที่เป็นความจริงกับสภาพที่คาดหวังที่ต้องการให้เกิดขึ้น ซึ่งเมื่อนำมาประเมินแล้วจะทำให้ทราบถึงสิ่งที่ควรได้รับการตอบสนองปรับปรุงหรือแก้ไข เพื่อให้สิ่งนั้นเป็นดังสภาพที่คาดหวังหรือสภาพปัญหาที่ต้องการได้รับการแก้ไขปรับปรุงเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อบุคคล หน่วยงาน ซึ่งวัดได้จากการเปรียบเทียบสภาพที่เป็นจริงกับสภาพที่ควรจะเป็น

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. วัลลภา จันทรเพ็ญ [5] การวิจัยเรื่องการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรมของนักศึกษาช่างอุตสาหกรรม ตามแนวคิดการปรับพฤติกรรมทางปัญญา และนำไปใช้กับนักศึกษาช่างอุตสาหกรรม โดยเปรียบเทียบพฤติกรรมจริยธรรมของ นักศึกษาช่างอุตสาหกรรมในกลุ่มทดลอง ที่ได้รับการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมตามแนวคิดการปรับพฤตกรรมทางปัญญากับกลุ่มควบคุมที่ได้รับการพัฒนาจากการจัดกิจกรรมตามปกติ ผลการวิจัยพบว่า 1) นักศึกษากลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยของคะแนนพฤติกรรมจริยธรรม ในระยะเส้นฐาน ระยะทดลอง และระยะติดตามผลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 2) นักศึกษากลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยของคะแนนพฤติกรรมจริยธรรม แตกตางจากนักศึกษากลุ่ม ควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. วรวัฒน์ บุญดี [6] ได้พัฒนารูปแบบเสริมสร้างจริยธรรมการเรียนคอมพิวเตอร์ด้วยวิธีกำกับตนเองและการใช้กระจกเงาสะท้อนภาพพฤติกรรมของนักศึกษา ระดับ ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ผลการวิจัยพบว่า 1. รูปแบบเสริมสร้างจริยธรรมการเรียนคอมพิวเตอร์ มี 7 องค์ประกอบ คือ 1) หลักการและเป้าหมาย 2) กำหนดจริยธรรมที่ต้องพัฒนา 3) วิธีการเสริมสร้างจริยธรรมการเรียนคอมพิวเตอร์ 4) บทบาทผู้เรียน 5) บทบาทผู้สอน 6) บทบาทสภาพแวดล้อม และ 7) ประเมินผล 2. ผลการทดลองใช้รูปแบบเสริมสร้างจริยธรรมการเรียนคอมพิวเตอร์ มีดังนี้ 1) กลุ่มทดลองมีจริยธรรมการเรียนคอมพิวเตอร์สูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 และ 2) ความพึงพอใจของกลุ่มทดลองมีค่าอยู่ในระดับมาก

3. วินัย หมื่นรักษ์ [7] ที่ได้ทำการศึกษาคุณธรรม จริยธรรมของนักศึกษาวิทยาลัยการอาชีพพรหมคีรี สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการวิจัยพบว่า 1) คุณธรรม จริยธรรมของนักศึกษาวิทยาลัยการอาชีพพรหมคีรี สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง 2) คุณธรรม จริยธรรมของนักศึกษาวิทยาลัยการอาชีพพรหมคีรี สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มีสภาพครอบครัวที่แตกต่างกัน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 และคุณธรรม จริยธรรมของนักศึกษาที่เรียนในประเภทวิชาต่างกัน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) แนวทางการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักศึกษาวิทยาลัยการอาชีพพรหมคีรี สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช ที่สำคัญ คือ (1) ส่งเสริมระเบียบวินัยในการเข้าแถว การแต่งกายที่ถูกต้องตามระเบียบ (2) มอบหมายหน้าที่แสดงความรับผิดชอบของนักศึกษาอย่างจริงจังและชัดเจน (3) จัดกิจกรรมเพื่อยกย่องนักศึกษาที่มีความซื่อสัตย์ให้เป็นแบบอย่างแก่ผู้อื่น (4) จัดกิจกรรมส่งเสริมให้นักศึกษารู้จักเสียสละส่วนตนเพื่อส่วนรวม (5) ฝึกให้นักศึกษามีความอดทน อดกลั้น โดยบูรณาการกับการเรียนการสอนและการจัดกิจกรรม (6) จัดกิจกรรมการเรียนการสอนหรือกิจกรรมเสริมเรื่องมารยาทไทยให้นักศึกษาทุกชั้นปี และ (7) สอนให้นักศึกษารู้จักสัมมาคารวะต่อผู้ใหญ่และผู้มีพระคุณโดยบูรณาการกับการเรียนการสอน

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. การศึกษาความต้องการจำเป็นเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม ของผู้เรียน ในสถานศึกษาอาชีวศึกษา มีรายละเอียด ดังนี้

1.1 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ รองผู้อำนวยการฝ่ายพัฒนากิจการนักเรียนนักศึกษา จากสถานศึกษาอาชีวศึกษา ปี 2560 จำนวน 204 คน

1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม ของผู้เรียนอาชีวศึกษา ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านพอเพียง 2) ด้านมีวินัย 3) ด้านสุจริต และ 4) ด้านจิตอาสา

1.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล จัดส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล พร้อมกับแบบสอบถามไปยังสถานศึกษาของกลุ่มเป้าหมายทางไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์

1.4 การวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม ของผู้เรียนอาชีวศึกษาใช้วิเคราะห์ความต้องการจำเป็นแบบ PNI (Priority Needs Index)

2. การพัฒนาแนวการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ในสถานศึกษาอาชีวศึกษา

2.1 การประชุมเชิงปฏิบัติการการจัดทำ (ร่าง) แนวการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมในสถานศึกษาอาชีวศึกษา

2.1.1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ คณะกรรมการวิชาการจากสถานศึกษา จำนวน 57 คน และคณะกรรมการวิชาการและวิทยากรที่เป็นศึกษานิเทศก์ จำนวน 20 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 77 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยมีรายชื่อเป็นคณะกรรมการดำเนินงานโครงการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาลในสถานศึกษา ปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 ตามคำสั่งสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ที่ 129/2560

2.1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นประเด็นแนวการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ในสถานศึกษาอาชีวศึกษา

2.1.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล ทำหนังสือถึงกลุ่มผู้ให้ข้อมูลเพื่อขอเชิญเข้าร่วมการประชุมเชิงปฏิบัติการ

2.1.4 การวิเคราะห์ข้อมูล ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

2.2 การประชุมประชาพิจารณ์ (ร่าง) แนวการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ในสถานศึกษาอาชีวศึกษา

2.2.1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับ (ร่าง) แนวการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ในสถานศึกษาอาชีวศึกษา จำนวน 9 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษา จำนวน 3 คน ครูสถานศึกษาอาชีวศึกษา จำนวน 3 คน และนักวิชาการ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จำนวน 3 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ (ร่าง) แนวการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ในสถานศึกษาอาชีวศึกษา และแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของ (ร่าง) แนวการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ในสถานศึกษาอาชีวศึกษา

2.2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล ประสานกลุ่มผู้ให้ข้อมูลเพื่อเข้าร่วมประชุมประชาพิจารณ์ (ร่าง) แนวการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ในสถานศึกษาอาชีวศึกษา

2.2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2.3 การประชุมเชิงปฏิบัติการบรรณาธิการกิจ (ร่าง) แนวการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ในสถานศึกษาอาชีวศึกษา

2.3.1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับการบรรณาธิการกิจเอกสาร จำนวน 6 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษา จำนวน 2 คน ครูสถานศึกษาอาชีวศึกษา จำนวน 2 คน และนักวิชาการ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จำนวน 2 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2.3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นประเด็นการพิจารณาเพื่อบรรณาธิการกิจ(ร่าง) แนวการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ในสถานศึกษาอาชีวศึกษา

2.3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล ประสานผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อขอเชิญเข้าร่วมการประชุมเชิงปฏิบัติการบรรณาธิการกิจแนวการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ในสถานศึกษาอาชีวศึกษา

2.3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

3. การทดลองใช้แนวการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ในสถานศึกษาอาชีวศึกษา

3.1 กลุ่มทดลอง เป็นครูแกนนำในสถานศึกษาอาชีวศึกษานำร่อง 25 สถานศึกษา ๆ ละ 1 คน รวมจำนวน 25 คน และผู้เรียนในสถานศึกษานำร่อง 25 สถานศึกษา ๆ ละ 20 คน รวมจำนวน 500 คน

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แนวการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ในสถานศึกษาอาชีวศึกษา 2) แบบวัดการใช้เหตุผลเชิงคุณธรรม จริยธรรม 3) แบบประเมินความพึงพอใจของครูแกนนำที่มีต่อการใช้แนวการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ในสถานศึกษาอาชีวศึกษา 4) แบบ

ประเมินความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อแนวการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ในสถานศึกษาอาชีวศึกษา

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล ให้สถานศึกษาอาชีวศึกษานำร่องนำแนวการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ในสถานศึกษาอาชีวศึกษาไปทดลองใช้กับผู้เรียนในสถานศึกษาอาชีวศึกษานำร่อง เป็นระยะเวลา 1 ภาคเรียน

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.5.1 การใช้เหตุผลเชิงคุณธรรม จริยธรรม ใช้เกณฑ์การให้คะแนนและการแปลผลระดับการมีเหตุผลคุณธรรม จริยธรรม

3.5.2 ความพึงพอใจของครูแกนนำที่มีต่อการใช้แนวการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ในสถานศึกษาอาชีวศึกษา และความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อแนวการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ในสถานศึกษาอาชีวศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4. การนิเทศ ติดตามและประเมินผลแนวการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมในสถานศึกษาอาชีวศึกษา

4.1 กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ครูแกนนำและผู้เรียนจากสถานศึกษาอาชีวศึกษานำร่อง 5 ภาค ๆ ละ 5 สถานศึกษา รวม 25 สถานศึกษา โดยเป็นครูแกนนำจากสถานศึกษาละ 1 คน รวม 25 คน และผู้เรียนสถานศึกษาละ 3 คน รวม 75 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 100 คน

4.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบนิเทศ ติดตามและประเมินผลแนวการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมในสถานศึกษาอาชีวศึกษา 2) แบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นของผู้เรียนที่มีต่อการเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ในสถานศึกษาอาชีวศึกษา 3) แบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นของครูแกนนำที่มีต่อการเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม

4.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.3.1 สถานศึกษานำร่องได้นำแนวการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ในสถานศึกษาอาชีวศึกษาไปใช้

4.3.2 ครูแกนนำในสถานศึกษานำร่องเลือกและจัดกิจกรรมตามแนวการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ในสถานศึกษาอาชีวศึกษาให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาและผู้เรียน

4.3.3 ทำการสัมภาษณ์ความคิดเห็นของผู้เรียนที่มีต่อการเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ในสถานศึกษาอาชีวศึกษาและสัมภาษณ์ความคิดเห็นของครูแกนนำที่มีต่อการเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมในสถานศึกษาอาชีวศึกษา

4.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

4.4.1 แบบนิเทศ ติดตามและประเมินผลแนวการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ในสถานศึกษาอาชีวศึกษา ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าร้อยละ และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

4.4.2 แบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นของผู้เรียนที่มีต่อการเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ในสถานศึกษาอาชีวศึกษา และแบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นของครูแกนนำที่มีต่อการเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมในสถานศึกษาอาชีวศึกษา โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม ของผู้เรียนอาชีวศึกษา และแนวการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ในสถานศึกษาอาชีวศึกษา พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง)$\overline{X}$ = 3.36, $S.D.$ = 0.74) ส่วนการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น พบว่า ลำดับความสำคัญโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านสุจริต รองลงมา คือ ด้านพอเพียง ด้านมีวินัย และด้านจิตอาสา (0.53, 0.49, 0.47 และ 0.46) ตามลำดับ และทำการวิเคราะห์แมทริกซ์ พบว่า ความต้องการจำเป็นเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม ของผู้เรียนอาชีวศึกษา ด้านจิตอาสา (V) ด้านมีวินัย (D) ด้านพอเพียง(S) และด้านสุจริต (H) อยู่ในกลุ่มที่ 3 ทุกด้าน ซึ่งหมายถึงต้องปรับปรุงทุกด้าน

2. ผลการพัฒนาแนวการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมในสถานศึกษาอาชีวศึกษา พบว่า ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ บทนำ แนวทางการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมผู้เรียน กิจกรรมเสนอแนะ และภาคผนวก ด้านความเหมาะสมและด้านความเป็นไปได้ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก)$\overline{X}$=4.32, $S.D.$ = 0.19),) $\overline{X}$ = 4.34, $S.D.$ = 0.19) ตามลำดับ

3. ผลการทดลองใช้แนวการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมในสถานศึกษาอาชีวศึกษา พบว่าระดับคุณธรรม จริยธรรมในสถานศึกษาอาชีวศึกษา จำแนกตามประเภทวิชาในภาพรวมมีคุณธรรม จริยธรรมอยู่ในระดับดีมาก (ร้อยละ 40.77) และจำแนกตามด้านและประเภทวิชา พบว่า ด้านความพอเพียง ประเภทวิชาอุตสาหกรรม มีคุณธรรม จริยธรรมอยู่ในระดับดีมาก (ร้อยละ 39.37) สำหรับผลการประเมินความพึงพอใจของครูแกนนำที่มีต่อการใช้แนวการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมในสถานศึกษาอาชีวศึกษา และความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อแนวการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมในสถานศึกษาอาชีวศึกษา พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก)$\overline{X}$= 4.37, $S.D.$ = 0.23),)$\overline{X}$= 4.44, $S.D.$ = 0.18) ตามลำดับ

4. ผลการนิเทศ ติดตามและประเมินผลแนวการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมในสถานศึกษาอาชีวศึกษา พบว่า สถานศึกษาส่วนใหญ่ได้นำแนวการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ในสถานศึกษาอาชีวศึกษาไปใช้จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโดยสรุป 4 แนวทาง คือ 1) จัดในรายวิชากิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม 2 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ โดยนำมาแทนรายวิชาองค์การวิชาชีพ 1 รายวิชา 2) นำบางกิจกรรมไปจัดในกิจกรรม

ลูกเสือวิสามัญและหรือกิจกรรมองค์การวิชาชีพ 3) นำบางกิจกรรมไปบูรณาการในรายวิชาที่เกี่ยวข้อง 4) จัดในรูปแบบค่ายคุณธรรม โดยกำหนดเป็น 6 ฐานตามหน่วยกิจกรรม ส่วนหน่วยกิจกรรมที่สถานศึกษานำไปใช้พัฒนาผู้เรียน ส่วนใหญ่จะใช้ประมาณ 3 - 4 หน่วยกิจกรรม สำหรับลักษณะการนำหน่วยกิจกรรมไปใช้จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนส่วนใหญ่สถานศึกษาจะใช้วิธีนำไปใช้ตามรูปแบบและประยุกต์ใช้ ได้ทำการนิเทศ ติดตามและประเมินผลแนวการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมในสถานศึกษาอาชีวศึกษา สำหรับผลการสัมภาษณ์ความคิดเห็นของผู้เรียนที่มีต่อการเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมในสถานศึกษาอาชีวศึกษา ได้แก่ กิจกรรมที่ผู้เรียนเข้าร่วมมีกิจกรรมและชอบมากที่สุด ได้แก่ กิจกรรมลูกโป่งความดี และกิจกรรมมือสะอาดชาติไม่ล่ม และผลการสัมภาษณ์ความคิดเห็นของครูแกนนำที่มีต่อการเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมในสถานศึกษาอาชีวศึกษา พบว่า วิทยาลัยส่วนใหญ่ได้มีการเตรียมการวางแผนพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ให้แก่ผู้เรียนโดยร่วมกันระหว่างรองผู้อำนวยการฝ่ายพัฒนางานกิจการนักเรียนนักศึกษา ครูงานกิจกรรม ครูผู้สอนแกนนำที่เข้าร่วมประชุมปฏิบัติการชี้แจงการนำแนวการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ในสถานศึกษา ร่วมกับงานหลักสูตรและการสอน เพื่อกำหนดผู้เรียนในรายวิชากิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และมีการนำผลการพัฒนาผู้เรียนโดยใช้แนวการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมในสถานศึกษา รายงานต่อผู้บริหารและบุคลากรในสถานศึกษา แต่งตั้งคณะทำงานวางแผน ขยายผลเพื่อดำเนินกิจกรรมในภาคเรียนต่อไป

การอภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม ของผู้เรียนอาชีวศึกษา และแนวการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ในสถานศึกษาอาชีวศึกษา พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น พบว่า ลำดับความสำคัญโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านสุจริต รองลงมา คือ ด้านพอเพียง ด้านมีวินัย และด้านจิตอาสา และทำการวิเคราะห์แมทริกซ์ พบว่า ความต้องการจำเป็นเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม ของผู้เรียนอาชีวศึกษา ด้านจิตอาสา (V) ด้านมีวินัย (D) ด้านพอเพียง (S) และด้านสุจริต (H) อยู่ในกลุ่มที่ 3 ทุกด้าน ซึ่งหมายถึงต้องปรับปรุงทุกด้าน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสภาพแวดล้อมของสังคมไทยในปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงตามกระแสโลกาภิวัตน์จากการเลื่อนไหลของวัฒนธรรมที่หลากหลายจากต่างประเทศ มีสื่อและเทคโนโลยีที่ไร้พรมแดนส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตและพฤติกรรมของบุคคล จนทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมอย่างรวดเร็วและรุนแรง เด็กและเยาวชนมีสภาพจิตใจอ่อนแอและภูมิคุ้มกันบกพร่องทางสังคม ส่งผลกระทบต่อระบบคุณค่า ความเชื่อและพฤติกรรม ขาดทักษะการคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ ไม่สามารถคัดกรองและเลือกรับวัฒนธรรมที่ดี ขาดจิตสำนึกสาธารณะ คุณธรรมจริยธรรมเสื่อมถอยนำไปสู่ปัญหาในสังคม ซึ่งเป็นไปในทำนองเดียวกันกับการศึกษาของคณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ [8] ที่ได้ทำการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อปัญหาทางด้านคุณธรรม จริยธรรม พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ระบุว่า เป็นเรื่องของความซื่อสัตย์สุจริต ปัญหาด้านจิตสาธารณะ ขาดความรับผิดชอบต่อสังคม เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนมากกว่าส่วนรวม ถัดมาคือ ปัญหาพฤติกรรมวัตถุนิยม บริโภค

นิยม ไม่มีความพอเพียง และปัญหาการขาดความมีระเบียบวินัย ขาดความรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของประไพรัตน์ ลำใจ [9] ได้ศึกษารูปแบบการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม นักเรียนระดับมัธยมศึกษา พบว่า ความต้องการจำเป็นและการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม นักเรียนระดับมัธยมศึกษา พบว่า มีความต้องการเรียงลำดับดังนี้ ด้านเทคนิควิธีการจัดกิจกรรมการพัฒนา ด้านสื่อวัสดุอุปกรณ์และแหล่งเรียนรู้ที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการพัฒนาและด้านการวัดผลประเมินผล ความมีวินัย ความซื่อสัตย์ และความมีจิตสาธารณะ มีความจำเป็นในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม นักเรียนระดับมัธยมศึกษา

2. ผลการพัฒนาแนวการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมในสถานศึกษาอาชีวศึกษา พบว่า ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ บทนำ แนวทางการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมผู้เรียน กิจกรรมเสนอแนะ และภาคผนวก ด้านความเหมาะสมและด้านความเป็นไปได้ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากแนวการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมในสถานศึกษาอาชีวศึกษาที่จัดทำขึ้นนั้น ได้ผ่านกระบวนการวิเคราะห์สังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและได้ให้ผู้เชี่ยวชาญได้ตรวจสอบความถูกต้องตามหลักทางวิชาการ โดยเนื้อหาสาระของแนวการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมในสถานศึกษาอาชีวศึกษา ได้กำหนดตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการที่เร่งรัดการปฏิรูปการศึกษาโดยยึดคุณธรรมนำความรู้ สร้างความตระหนักและการปลูกจิตสำนึกในคุณค่าของปรัชญาพอเพียง ความสมานฉันท์ สันติวิธี วิถีประชาธิปไตย พัฒนาคนโดยใช้คุณธรรมเป็นพื้นฐานของกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของวรวัฒน์ บุญดี [6] ที่ได้ทำการพัฒนารูปแบบเสริมสร้างจริยธรรม การเรียนคอมพิวเตอร์ด้วยวิธีกำกับตนเองและการใช้กระจกเงาสะท้อนภาพพฤติกรรมของนักศึกษา ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พบว่า รูปแบบเสริมสร้างจริยธรรมการเรียนคอมพิวเตอร์ มี 7 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการและเป้าหมาย 2) กำหนดจริยธรรมที่ต้องพัฒนา 3) วิธีการเสริมสร้างจริยธรรมการเรียนคอมพิวเตอร์ 4) บทบาทผู้เรียน 5) บทบาทผู้สอน 6) บทบาทสภาพแวดล้อม และ 7) ประเมินผล

3. ผลการทดลองใช้แนวการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมในสถานศึกษาอาชีวศึกษา พบว่า ระดับคุณธรรม จริยธรรมในสถานศึกษาอาชีวศึกษา จำแนกตามประเภทวิชาในภาพรวมมีคุณธรรม จริยธรรมอยู่ในระดับดีมาก (ร้อยละ 40.77) และจำแนกตามด้านและประเภทวิชา พบว่า ด้านความพอเพียง ประเภทวิชาอุตสาหกรรม มีคุณธรรม จริยธรรมอยู่ในระดับดีมาก (ร้อยละ 39.37) สำหรับผลการประเมินความพึงพอใจของครูแกนนำที่มีต่อการใช้แนวการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมในสถานศึกษาอาชีวศึกษา และความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อแนวการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมในสถานศึกษาอาชีวศึกษา พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า กระบวนการพัฒนาแนวการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมในสถานศึกษาอาชีวศึกษา มีกระบวนการจัดทำตามหลักวิชาการที่ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ มีการศึกษาความต้องการจำเป็นและแนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม มีการจัดกิจกรรมที่มุ่งสร้างให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม กิจกรรมมีความหลากหลายที่มุ่งเพิ่มพูนทักษะการคิดวิเคราะห์เชิงเหตุผล เพิ่มพูนทักษะชีวิต โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีวศึกษาภาคเหนือ

[10] ที่จัดทำรายงานผลการนิเทศติดตามโครงการโครงการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมและธรรมาภิบาล ประจำปีงบประมาณ 2561 ผลการนิเทศ พบว่า สภาพการนำคู่มือแนวทางการจัดกิจกรรมไปใช้ในสถานศึกษา พบว่า สถานศึกษาทั้ง 9 แห่ง มีการนำไปใช้ทุกแห่ง คิดเป็น ร้อยละ100.00 ครูที่นำไปใช้ จำนวน 59 คน ผู้เรียน จำนวน 1,555 คน โดยมีการนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมในสถานศึกษามากที่สุด รองลงมานำไปใช้ การบูรณาการในรายวิชาต่าง ๆ ที่เหลือใช้ในการจัดกิจกรรมองค์การวิชาชีพ และกิจกรรมลูกเสือ โดยส่วนใหญ่นำไปใช้ครบทั้ง 6 หน่วยกิจกรรม และส่วนใหญ่ใช้ตามแผนกิจกรรมทั้งหมด มีบางส่วนที่นำมาประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับสถานการณ์และสภาพของสถานศึกษา ผลการประเมินความพึงพอใจของครูที่มีต่อการใช้คู่มือเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาล โดยรวมมีความพึงพอใจในระดับมาก และเมื่อจำแนกเป็นรายการ พบว่ามีระดับความพึงพอใจในระดับมากที่สุด 3 รายการ คือ ด้านเนื้อหากิจกรรม พบว่าหน่วยที่ 4 : กิจกรรมอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ด้านประโยชน์โดยรวมของเอกสารคู่มือการจัดกิจกรรม และด้านผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด

4. ผลการนิเทศ ติดตามและประเมินผลแนวการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมในสถานศึกษาอาชีวศึกษา พบว่า สถานศึกษาส่วนใหญ่ได้นำแนวการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมในสถานศึกษาอาชีวศึกษาไปใช้จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโดยสรุป 4 แนวทาง คือ 1) จัดในรายวิชากิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม 2) นำบางกิจกรรมไปจัดในกิจกรรมลูกเสือวิสามัญและหรือกิจกรรมองค์การวิชาชีพ 3) นำบางกิจกรรมไปบูรณาการในรายวิชาที่เกี่ยวข้อง 4) จัดในรูปแบบค่ายคุณธรรม ส่วนหน่วยกิจกรรมที่สถานศึกษานำไปใช้พัฒนาผู้เรียน ส่วนใหญ่จะใช้ประมาณ 3 - 4 หน่วยกิจกรรม โดยส่วนใหญ่จะนำไปใช้ตามรูปแบบและประยุกต์ใช้ สำหรับผลการสัมภาษณ์ความคิดเห็นของผู้เรียนที่มีต่อการเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมในสถานศึกษาอาชีวศึกษา ได้แก่ กิจกรรมที่ผู้เรียนเข้าร่วมมีกิจกรรมและชอบมากที่สุด ได้แก่ กิจกรรมลูกโป่งความดี และกิจกรรมมือสะอาดชาติไม่ล่ม และผลการสัมภาษณ์ความคิดเห็นของครูแกนนำที่มีต่อการเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมในสถานศึกษาอาชีวศึกษา พบว่า วิทยาลัยส่วนใหญ่ได้มีการเตรียมการวางแผนพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม โดยร่วมกันระหว่างรองผู้อำนวยการฝ่ายพัฒนางานกิจการนักเรียนนักศึกษา ครูงานกิจกรรม ครูผู้สอนแกนนำร่วมกับงานหลักสูตรและการสอน มีการนำผลการพัฒนาผู้เรียนโดยใช้แนวการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมในสถานศึกษา รายงานต่อผู้บริหารและบุคลากรในสถานศึกษา แต่งตั้งคณะทำงานวางแผน ขยายผลเพื่อดำเนินกิจกรรมในภาคเรียนต่อไป ทั้งนี้อาจเนื่องจากแนวการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมในสถานศึกษาอาชีวศึกษาที่ผู้วิจัยได้พัฒนานั้น มีการกำหนดรายวิชากิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมในแผนการเรียน ส่งผลทำให้ผู้บริหารสถานศึกษา ครูแกนนำ ครูผู้สอน บริหารจัดการได้ง่ายต่อครูและผู้เรียน โดยครูแกนนำเป็นผู้ออกแบบการจัดกระบวนการเรียนการสอนแล้วขยายผลสู่ครูแผนกวิชาอื่น ๆ เป็นเครือข่าย แล้วนำไปปรับใช้ตามบริบทของแต่ละแผนกวิชา ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม โดยสถานศึกษาจะสร้างผู้เรียนให้เป็นแกนนำแล้วขยายผลสู่เพื่อนผู้เรียนด้วยกัน จะทำให้ได้ผู้เรียนจำนวนมากขึ้นเข้ามามีส่วนร่วมตามแนวการจัดจัดกิจกรรมส่งเสริม

คุณธรรม จริยธรรม ได้เป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีวศึกษาภาคเหนือ [11] ได้จัดทำโครงการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมและธรรมาภิบาล มีวัตถุประสงค์เพื่อนิเทศติดตามการดำเนินงานขับเคลื่อนโครงการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมและธรรมาภิบาล โดยการใช้คู่มือการจัดกิจกรรมเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาลของสถานศึกษาอาชีวศึกษานำร่องในเขตภาคเหนือ ผลการนิเทศพบว่า สภาพการใช้คู่มือในการจัดกิจกรรม พบว่า จำนวนผู้เข้าร่วมโครงการทั้งหมด 4,061 คน จำแนกเป็น ครูผู้สอน จำนวน 94 คน คิดเป็นร้อยละ 2.32 และผู้เรียน จำนวน 3,967คน คิดเป็นร้อยละ 97.68 โดยรวมสถานศึกษานำร่องทั้ง 5 แห่ง นำกิจกรรมเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมและธรรมาภิบาลไปใช้ทุกแห่ง คิดเป็นร้อยละ 100.00 โดยนำไปใช้ในการบูรณาการในการจัดการเรียนการสอน ใช้ในกิจกรรมเสริมหลักสูตร และนำไปใช้ในการจัดเป็นค่ายคุณธรรม จำนวน 4 แห่ง ส่วนอีก 1 แห่งนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมเสริมส่งเสริมคุณธรรม

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 สถานศึกษาควรจัดเตรียมสื่อและอุปกรณ์ประกอบเรียนการสอนที่หลากหลายและให้เหมาะสมกับกิจกรรมแต่ละหน่วยของเอกสารแนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียนในสถานศึกษาอาชีวศึกษา

1.2 การนำเอกสารแนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียนในสถานศึกษาอาชีวศึกษาไปใช้ ควรพิจารณาถึงบริบทและสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาต่าง ๆ ตลอดจนความสอดคล้องและเหมาะสมกับลักษณะของรายวิชานั้น ๆ

1.3 ครูผู้สอนควรทำการศึกษารายละเอียดของเอกสารแนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียนในสถานศึกษาอาชีวศึกษาก่อนที่นำไปใช้จริงเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

2. ข้อเสนอเชิงนโยบาย

2.1 สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ควรกำหนดเป็นนโยบายและแนวทางในการขับเคลื่อนการดำเนินงานการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียนในทุกสถานศึกษาให้ไปสู่เป้าหมายสถานศึกษาอาชีวศึกษาคุณธรรมอย่างเป็นรูปธรรมและต่อเนื่อง

2.2 สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ควรกำหนดเป็นนโยบายให้มีการนำเอกสารแนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียนในสถานศึกษาอาชีวศึกษาไปบูรณาการการจัดการเรียนการสอนในทุกรายวิชาและทุกประเภทวิชา

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ควรมีการปรับปรุงและเพิ่มเติมกิจกรรมเสนอแนะของแต่ละหน่วยให้สอดคล้องกับลักษณะรายวิชาและประเภทวิชาของการจัดการเรียนการสอนอาชีวศึกษา

3.2 ควรจัดทำคู่มือแนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียนในสถานศึกษาอาชีวศึกษาแยกตามประเภทวิชาของการจัดการเรียนการสอนอาชีวศึกษา

เอกสารอ้างอิง

[1] สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). [ออนไลน์]. **แผนพัฒนาเศรฐกิจและสังคมแห่งชาติ.**ฉบับที่ 12.สืบค้นจาก https://www.nesdc.go.th/ewt_w3c/more_new

[2] อมรวิชช์ นาครทรรพ. (2552). **วิกฤตคุณภาพการศึกษา ประชาชาติในความเสี่ยง.** กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.

[3] คณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ. (2559). **คู่มือการขับเคลื่อนแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2559 – 2564).** กรุงเทพฯ : ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

[4] สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2558). **คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้สำเร็จการศึกษาตามระดับคุณวุฒิอาชีวศึกษา.**

[5] วัลลภา จันทร์เพ็ญ. (2554). **การพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรมของนักศึกษาช่างอุตสาหกรรมตามแนวคิดการปรับพฤติกรรมทางปัญญา.** วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

[6] วรวัฒน์ บุญดี. (2556). [ออนไลน์]. **รูปแบบเสริมสร้างจริยธรรมการเรียนคอมพิวเตอร์ด้วยวิธีกำกับตนเองและการใช้กระจกเงาสะท้อนภาพพฤติกรรมของนักศึกษา ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง.**วิทยาลัยเทคนิคยโสธร. สืบค้นจาก http://www.kyetc.net/res01.html.

[7] วินัย หมื่นรักษ์. (2557). คุณธรรม จริยธรรมของนักศึกษาวิทยาลัยการอาชีพพรหมคีรี สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช. **วารสารบัณฑิตวิทยาลัย พิชญทรรศน์.** 9(2): ก.ค.-ธ.ค. 2557.

[8] คณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ. (2559). **คู่มือการขับเคลื่อนแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2559-2564).** กรุงเทพฯ : ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

[9] ประไพรัตน์ ลำใจ. (2558). รูปแบบการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนระดับมัธยมศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา. **Journal of Humanities andSocial Sciences University of Phayao.** ปีที่ 2 ฉบับที่ 2 พฤษภาคม-สิงหาคม 2557.

[10] ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีวศึกษาภาคเหนือ. (2560). [ออนไลน์].**โครงการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมและธรรมาภิบาล.** เอกสารเผยแพร่. สืบค้นจากhttp://nited.vec.go.th/th-th

[11] ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีวศึกษาภาคเหนือ. (2561). [ออนไลน์]. **รายงานผลการนิเทศติดตามโครงการการขยายผลโครงการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมและธรรมาภิบาล ภาคเหนือ.** สืบค้นจาก http://www.nsdv.go.th/www2019/attachments/253_355